

VELIKO I MALO POČETNO SLOVO

Zvonimir

Zvonimir je vladao iz Knina. Njegova vladavina, nepomućena većim ratovanjem i unutrašnjom napetošću, odrazila se u gospodarskom napretku i kulturnoj izgradnji. On bogato dariva crkve i samostane, gradi trobrodnu crkvu u Biskupiji kraj Knina, daruje posjedima plemstvo. Od njegovih darovnica najznamenitija je ona glagoljaškom samostanu u Baški na otoku Krku. Na spomen kraljevskoga dara redovnici su potkraj 11. stoljeća dali uklesati glagoljicom i hrvatskim jezikom opis darovanja na Bašćansku ploču. Na njoj se spominje Zvonimir, kralj hrvatski, što je najstariji spomen hrvatskoga vladarskog imena i naslova u narodnom jeziku. Crkveno graditeljstvo s karakterističnom pletenom skulpturom, karakterističnom za područje od Istre do Dubrovnika i Boke kotorske, od Siska i Lobora do Iloka, Glamoča i Livna, gradnja gradova, bogate samostanske knjižnice, razvoj obrta i trgovanja, sve su to obilježja Zvonimirove vladavine i hrvatskoga 11. stoljeća uoči sumraka hrvatske državne nezavisnosti.

(Ulomak iz knjige *Hrvatska povijest* Trpimira Macana)

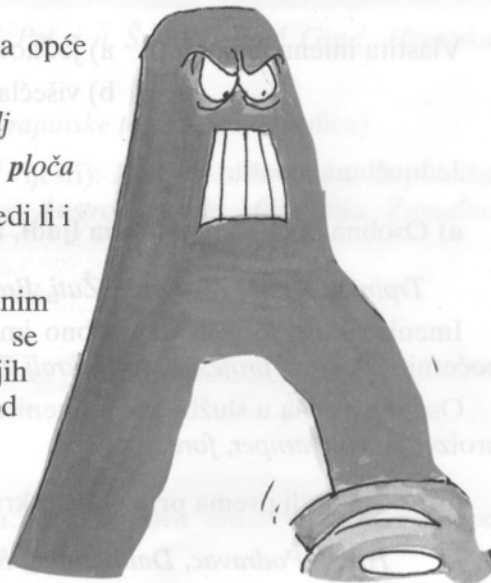
Podsjeti se:

Vlastite imenice pišemo velikim početnim slovom, a opće malim:

vlastita imenica: **Zvonimir**   opća imenica: **kralj**
vlastito ime: **Bašćanska ploča**   opće ime: **kamena ploča**

Svaka vlastita imenica je i vlastito ime. Razmisli: Vrijedi li i obratno?

Po općem pravilu o pisanju velikim i malim početnim slovom valja samo odrediti što je vlastito ime, tj. što se odnosi na jedno jedino biće, pojavu ili stvar, a ne na njih više iste vrste. Pri tome često dvojimo, a posebno kod višočlanih vlastitih imena.

Velikim početnim slovom pišu se riječi prema tri osnovna načela:

1. **prva riječ u rečenici**
2. **vlastito ime**
3. **riječi iz počasti.**

Sve ostale riječi, same ili u rečenici, pišu se malim početnim slovom, osim nekih izuzetaka.

Prva riječ u rečenici

U tekstu se svaka nova rečenica, tj. rečenica iza rečeničnoga znaka koji obilježava kraj prethodne rečenice, piše velikim slovom.

Velikim se slovom piše i rečenica **upravnoga govora** iza dvotočja:

Rekla mi je: "Brzo dođi kući."

Rečenica objašnjenja iza upravnoga govora, kao i dio rečenice upravnoga govora koji je odvojen objašnjenjem, pišu se malim slovom:

"Hvala vam, profesore", rekao je ozbiljno Giza, "ali radije to ne bih učinio."

Ako je iza naslova u **pismu** uskličnik, sljedeća se rečenica piše velikim slovom; a ako se iza naslova stavlja zarez, piše se malim slovom:

Dragi prijatelju!

Dragi prijatelju,

Tvoje pismo me je obradovalo.

tvoje pismo me je obradovalo.

Pjesnici, iz izražajnih razloga, znaju svaki **stih** pisati velikim slovom kad i nije nova rečenica, a poneki svaki stih pišu malim slovom. Takvih primjera naći ćeš u svojoj Čitanci.

Vlastita imena

Vlastita imena mogu biti: a) jednočlana vlastita imena (jedna riječ) – vlastite imenice
b) višočlana vlastita imena (više riječi).

Jednočlana vlastita imena

a) Osobna imena i prezimena **ljudi**, nadimci, umanjnice i odmilice:

Trpimir, Matić, Zvonimir, Žuti, Braco.

Imenice koje se pišu uz osobno ime, a znače zanimanje, položaj ili titulu, pišu se malim početnim slovom: *profesor Matić, kralj Zvonimir, predsjednik Pavletić.*

Osobna imena u službi općih imenica pišu se malim slovom. To su najčešće mjerne jedinice i proizvodi: *volt, amper, ford.*

b) Imena ljudi prema **pripadnosti** kraju, mjestu, zemlji, narodu, kontinentu - **etnici**:

Hrvat, Podravec, Dalmatinka, Krčanin, Bugarin, Azijka, Afrikanac, Zemljanin.

c) Imena **božanstava** i mitoloških bića:

Bog, Isus, Jahve, Alah, Afrodita, Kiklop.

Imenice *bog, božica* kao opće imenice pišu se malim slovom: *bog Mars, božica Vesna.*

Imenice *Krist, Spasitelj, Svevišnji* kada dolaze kao zamjena za osobno ime *Isus* pišu se velikim slovom, inače se pišu malim slovom: *svevišnji Bog.*

d) Imena **životinja**:

Kokolo (papiga), Šarko (pas), Bijelac (konj), Brundo (medvjed).

Razlikujemo naziv životinje prema osobini od vlastitoga imena: *bijelac* (konj bijele boje) i *Bijelac*.

e) Posvojni **pridjevi** izvedeni od vlastitih imenica s nastavcima *-ov, -ev, -in*:

Zvonimirov, Šarčev, Dalmatinkin, Europljaninov.

f) Imena **blagdana, tiskovina, zemljopisna imena, imena građevina, prometala, proizvoda** i sl.:

Božić, Uskrs; Vikend (novine), Lirika (knjiga); Kali (mjesto), Sava, Gvozd, Sahara, Dalmacija, Podravina, Krk, Velebit, Francuska, Afrika, Sredozemlje, Jupiter; Zagrepčanka (zgrada), Titanik (brod), Kalodont (ime proizvoda za razliku od opće imenice kalodont).

Imena ove posljednje grupe su često višestana.

Višestana vlastita imena

Višestana vlastita imena pišu se po dva načela: **I. svaka riječ velikim slovom**

II. prva riječ velikim slovom.

I. Svi se članovi višestana imena (osim veznika i prijedloga) pišu velikim početnim slovom:

a) **Imena ljudi i božanstava:** *Petar Krešimir Četvrti, Petar Veliki, Ksaver Šandor Đalski, Nikola Šubić Zrinski, Fran Krsto Frankopan, Ivana Brlić-Mažuranić, Bik Koji Sjedi, Oko Sokolovo, Ivan Pavao II., Blažena Djevica Marija, Gospa Trsatska, Presveto Trojstvo.*

b) **Zemljopisna imena:**

1. **imena naseljenih mjesta:** *Brod na Kupi, Sveti Petar u Šumi, Ivanić Grad, Hrvatska Kostajnica, Slavonski Brod*

Razlikujemo *Krapinske Toplice* (ime mjesta) i *Krapinske toplice* (ime toplica).

2. **imena država** (koje postoje ili su postojale u povijesti): *Republika Hrvatska, Republika Bosna i Hercegovina, Sjedinjene Američke Države, Austro-Ugarska Monarhija, Zapadno Rimsko Carstvo*

3. **imena kontinenata:** *Južna Amerika, Sjeverna Amerika*

II. U svim se ostalim višestanim vlastitim imenima velikim početnim slovom piše samo prvi član, a od ostalih samo onaj koji je i sam vlastito ime.

Navodimo najčešće primjere:

1. imena **ulica, trgova i dijelova naseljenih mjesta:** *Zvonimirova ulica, Trg bana Josipa Jelačića, Stari grad* (dio grada, drugo je Stari Grad)

2. **zemljopisna imena** (osim država, naseljenih mjesta i kontinenata), imena **prometnica i županija:** *Jadransko more, Vransko jezero, Gacko polje, Sueski kanal, Zagrebačka gora, Velika Kapela (i Kapela je ime planine.); Autocesta Zagreb–Split; Splitsko-dalmatinska županija*

Razlikujemo npr. ime *Daleki istok* kao ustaljeni zemljopisni pojam od određenja položaja atributom u npr. *istočna Slavonija*

3. imena **blagdana i praznika:** *Nova godina, Majčin dan, Praznik rada, Dan domovinske zahvalnosti, Dan Hrvatske ratne mornarice*

4. imena **nebeskih tijela:** *Kumova slama, Mliječna staza, Veliki medvjed*

5. nazivi **ustanova, organizacija, udruga**: *Osnovna škola Jure Kaštelana, Hrvatsko narodno kazalište, Matica hrvatska, Dobrovoljno vatrogasno društvo, Planinarsko društvo Velebit*

6. naslovi **knjiga, časopisa, novina**: *Sveto pismo, Seljačka buna, Modra lasta, Jutarnji list*

• Napose treba biti oprezan u pisanju imena svetaca. Ako se imenuje sam svetac, onda se *blaženi/sveti* ispred imena piše malim slovom: *sveti Marko Križevčanin, sveti Leopold Mandić, sveta Lucija, blaženi Alojzije Stepinac*.

Ako se imenom sveca imenuje kakva crkva, blagdan ili ustanova, tada se svi članovi u imenima sveca po kojima su ti pojmovi nazvani pišu velikim slovom: *Sveti Nikola* (blagdan), *Sveti Rok(o)* (crkva), *Pjevačko društvo Svete Cecilije*.

Riječi iz počasti

• Obraćajući se nekoj osobi uz počast, rabimo zamjenice za 2. lice množine. U izravnom pismenom obraćanju te zamjenice pišemo velikim slovom: *Vi, Vaš ...*

U tu svrhu rabimo i zamjenice za 2. lice jd., posebno kad osjećamo bliskost s onim kome se obraćamo, npr. u obraćanju Bogu: *Ti, Tvoj ...*

Obraćamo li se nekome u množini, npr. udruzi ili sl., tu zamjenicu pišemo malim slovom.

a) Ravnatelju škole:

Poštovani gospodine ravnatelju!

Molimo Vas da udovoljite našoj molbi ...

Zahvaljujemo na Vašoj brizi za naš klub.

b) Školskom odboru:

Poštovana gospodo!

Molimo vas da udovoljite našoj molbi ...

Zahvaljujemo na vašoj brizi za naš klub.

• Nazivi poglavara država i zemalja i drugih visokih dužnosnika, kao i pridjevi izvedeni od njih, pišu se iz počasti velikim slovom ako uz njih nije osobno ime:

Svi smo bili neobično uzbuđeni kad je Papa posjetio Zagreb. Za Papina posjeta ...

Svi smo bili neobično uzbuđeni kad je papa Ivan Pavao II. posjetio Zagreb.

U izravnom obraćanju poglavarima država i drugim visokim dužnosnicima, uz zamjenicu za 2. lice mn. rabe se i izrazi iz počasti koji se tada pišu velikim slovom:

Vaša Ekscelencijo, Vaše Veličanstvo i sl.